

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРТАПІВ

MODERN THEORETICAL AND PRACTICAL TRANSFORMATION ASPECTS OF STARTUPS ACTIVITY

УДК 339

<https://doi.org/10.32843/bses.68-1>

Галахова Т.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Євдоченко О.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Кислиця О.В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Halakhova Tetiana

State Higher Educational Institution Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Yevdochenko Olena

State Higher Educational Institution Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Kyslytsyna Olga

State Higher Educational Institution Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

У статті розглянуто та узагальнено сучасні теоретичні та практичні трансформаційні аспекти діяльності стартапів. Увагу приділено аналізу підходів до визначення стартапу зарубіжних та вітчизняних дослідників, які враховують не менше трьох критеріїв, та зазначено необхідність уточнення або кількісних, або якісних параметрів більшості наведених визначень. Авторами визначено ключові трансформаційні аспекти сучасної стартап-діяльності, серед яких виокремлено реалізацію абсолютно нових інноваційних рішень та наявних прогресивних інноваційних технологій у сфері штучного інтелекту та біг-дати; проведено аналіз географічно-галузевого розвитку стартапів (країнами-лідерами за кількістю стартапів, змінюючи послідовність, вже декілька років є США, Індія та Велика Британія; найбільша частка стартапів сконцентрована у секторі інформаційно-комунікативних технологій та секторі послуг); виділено ключові напрями діяльності стартапів на ринках ЄС та США – створення та продаж продукції інтелектуальної власності та надання різновекторних послуг на противагу розробленню, створенню та продажу фізичних речей, а також зазначено ключові амбіції стартап-діяльності з орієнтацією не на максимізацію короткострокового прибутку, а на масштабування бізнесу та перспективний інноваційний розвиток; визначено ключові перешкоди її розвитку: невизначеність та мінливість ринкового середовища, складність залучення зовнішнього фінансування, ефективність системи регулювання та підтримки ведення бізнесу, знання та компетентність персоналу, розміри ринків.

Ключові слова: стартап, трансформаційні аспекти, стартап-діяльність, інноваційні рішення.

В статье рассмотрены и обобщены современные теоретические и практические

трансформационные аспекты деятельности стартапов. Внимание уделено анализу подходов к определению стартапа зарубежных и отечественных исследователей, учитывающих не менее трех критериев, и указана необходимость уточнения или количественных или качественных параметров большинства приведенных определений. Авторами определены ключевые трансформационные аспекты современной стартап-деятельности, среди которых выделена реализация абсолютно новых инновационных решений и имеющихся прогрессивных инновационных технологий в области искусственного интеллекта и big-даты; проведен анализ географически-отраслевого развития стартапов (странами-лидерами по количеству стартапов, изменяя последовательность, уже несколько лет являются США, Индия и Великобритания; наибольшая доля стартапов сконцентрирована в секторе информационно-коммуникационных технологий и секторе услуг); выделены ключевые направления деятельности стартапов на рынках ЕС и США – создание и продажа продукции интеллектуальной собственности и предоставление разноректорных услуг в противовес разработке, созданию и продаже физических вещей, а также указаны ключевые амбиции стартап-деятельности с ориентацией не на максимизацию краткосрочной прибыли, а на масштабирование бизнеса и перспективное инновационное развитие, и определены ключевые препятствия для ее развития: неопределенность и изменчивость рыночной среды, сложность привлечения внешнего финансирования, эффективность системы регулирования и поддержки ведения бизнеса, знания и компетентность персонала, размеры рынков.

Ключевые слова: стартап, трансформационные аспекты, стартап-деятельность, инновационные решения.

The article discusses and summarizes the modern theoretical and practical transformational aspects of startups. Authors' attention is paid to the analysis of approaches of determining the startup by foreign and domestic researchers, which take into account at least three criteria, and it is mentioned that either quantitative or qualitative parameters of most of these definitions should be clarified. The authors identify the key transformational aspects of modern startup activities, among which there are the implementation of completely new innovative solutions and existing advanced innovative technologies in the field of artificial intelligence and big-date; creation of highly skilled jobs and priority of innovative development and growth over short-term profits; attracting grant and investment funds to implement a startup idea. An analysis of the geographical and sectoral development of startups is conducted: leading countries in the number of startups for several years are the USA, India and the UK; the largest share of startups is concentrated in the information and communication technology sector and services. Authors also highlighted the key activities of startups in the EU and US markets – the creation and sale of intellectual property and the provision of various services opposing to the development, creation and sale of physical items, as well as key ambitions of startups focused not on maximizing short-term profits but on business scaling and promising innovative development. The key obstacles to the startups effective and fast development are also identified: uncertainty and variability of the market environment, the difficulty of attracting external financing, the effectiveness of the system of regulation and support of business, knowledge and competence of staff, the markets size. The generalization of modern theoretical and practical transformational aspects of startups provides a basis for further theoretical and practical developments in this areas as the researches on the development of startups both within Ukraine and in the global arena today is extremely actual.

Key words: startup, transformational aspects, startup activity, innovative solutions.

Постановка проблеми. Нині глобальний економічний розвиток відзначається трансформаційним характером: втрачають актуальність традиційні економічні принципи, підходи, практики і виникають якісно нові економічні тренди, формуються інноваційно-креативні економічні парадигми, виникають нові теоретичні і практичні підходи до ведення економічної діяльності, що відповідають викликам сьогодення. Одним із напрямів таких глобальних трансформацій стає формування і розвиток стартапів, який відзначається інноваційно-креативною складовою частиною; мультифакторною, прогресивною, гнучкою та динамічною траєкторією розвитку, міждисциплінарністю підходів і принципів, міжгалузевими аспектами впливу.

Для української економіки стартапи є новим форматом економічних відносин, який має значний потенціал розвитку. Враховуючи досвід зарубіжних країн, які лідирують на ринках стартап-проектів, Україна може адаптувати практики формування і розвитку таких проектів, а також внести свій теоретичний і практичний внесок у глобальну стартап-екосистему. Тому дослідження стартап-діяльності у форматі теоретичної концептуалізації та практичної спрямованості є доволі актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням як теоретичних, так і практичних аспектів діяльності стартапів присвячені праці багатьох зарубіжних та низки вітчизняних учених, таких як С. Бланк, С. Бірлі, П. Вестхед, Б. Горовіц, А. Давіла, Б. Дорф, Дж. Кенсбок, Т. Колман, Дж. Фостер, К. Стокман, С. Хенселек, Н. Іванченко, Т. Міркунова, О. Мрихіна, О. Подскребко, Н. Ситник, А. Стояновський, А. Сідлецька.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є узагальнення сучасних теоретичних та практичних трансформаційних аспектів діяльності стартапів. Досягнення цієї мети можливе через реалізацію низки завдань: узагальнити підходи до визначення стартапу зарубіжних науковців та українських дослідників, організацій та структур, які враховують 3 і більше якісних або кількісних критеріїв, що дозволить виокремити ключові аспекти, які характеризують діяльність сучасних стартапів; визначити цілі стартап-діяльності та основні перешкоди її розвитку в сучасних умовах глобального бізнес-середовища; окреслити важливі трансформаційні аспекти сучасної стартап-діяльності на основі регіонально-секторального аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для подальшого дослідження розвитку стартапів необхідно проаналізувати власне підходи до визначення терміну «стартап». Хоча проведено значну кількість досліджень на дану тему, проте ще й досі існує складність трактування терміна через теоретичну поліваріантність його тлумачення як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками; зазначення обмеженої кількості критеріїв при формуванні визначення терміна; недостатню глибину теоретичного та практичного аналізу діяльності стартапів; питання релевантності рейтингових оцінок стартап-діяльності. Проте вищезазначені аспекти можна розглядати як перспективні можливості для представлення якісно нових напрямів досліджень цієї проблематики.

Узагальнимо підходи до визначення стартапу, які враховують 3 і більше якісних або кількісних критеріїв, сформовані зарубіжними дослідниками, а також окремими організаціями і структурами (табл. 1).

Наведемо також визначення стартапу, запропоновані українськими дослідниками, а також Державним фондом «Український фонд стартапів», які враховують 3 і більше якісних або кількісних критеріїв (табл. 2).

Таким чином, більшість визначень як зарубіжних дослідників, так і вітчизняних фахівців потребують уточнення або кількісних, або якісних параметрів, що залишає простір для подальших наукових досліджень. Водночас більшість із них визначають стартапи як новий, незалежний, прибутковий бізнес або бізнес-модель, який/яка має високий потенціал зростання або масштабування завдяки випуску інноваційного, технологічно-орієнтованого продукту.

Швидкі непередбачувані зміни глобального бізнес-середовища призводять до регіонально-секторальних змін розвитку стартап-екосистеми та стартапів зокрема. Дослідження Європейського інвестиційного банку «Від старту до масштабування. Як заохотити зростання стартапів у Європі» (2020 рік), визначає ключові трансформаційні аспекти сучасної стартап-діяльності [10]:

- реалізація абсолютно нових інноваційних рішень та наявних прогресивних інноваційних технологій (штучний інтелект, біг-дата та інші) у стартап-діяльності;
- створення висококваліфікованих робочих місць та пріоритет інноваційного розвитку і зростання над короткостроковими прибутками;
- залучення грантових та інвестиційних коштів для реалізації стартап-ідеї.

Вищезазначене дослідження акцентує увагу і на питанні стартап-екосистеми, зокрема представляє ключові напрями її підтримки. Так, Європейський інвестиційний банк відзначає наступні напрями розвитку стартап-екосистеми [11]:

- заохочення корпоративної співпраці зі стартапами, створення колабораційних платформ для стартапів, корпоративного сектору та інших зацікавлених сторін (створення дієвої екосистеми для ведення стартап-діяльності);
- розширення інструментарію взаємодії уряду зі стартапами шляхом інноваційних закупівель та програм спільного розвитку;

Визначення стартапу, представлені зарубіжними дослідниками, які враховують не менше трьох критеріїв

Організаційні рівні дослідження	Дослідники, рік оприлюднення	Визначення	Оцінка визначення
Рівень дослідників-науковців	1994 рік Сью Бірлі (Imperial College of Science, Technology and Medicine, UK) Пол Вестхед (Warwick Business School, USA)	Стартап – це малий, новий, незалежний бізнес, створений фізичними особами у форматі самозайнятості [1].	Представлені якісні критерії оцінки; необхідно представити кількісні критерії
	2005 рік Антоніо Давіла та Джордж Фостер (Standford University)	Стартап – це компанія, яка відповідає таким критеріям: 1) мінімум 50 та максимум 150 співробітників; 2) вік менше десяти років; 3) незалежна одиниця; 4) здійснює діяльність в обмеженому географічному регіоні [2]	Збалансоване визначення за якісними і кількісними критеріями, проте потребує доповнення новими складовими відповідно до реалій сьогодення
	2020 рік Американський підприємець Кремнієвої долини Стив Бланк	Стартап – тимчасова організація в пошуках масштабованої, повторюваної, прибуткової бізнес-моделі [3]	Представлені якісні критерії оцінки; виникає необхідність доповнення кількісними критеріями
Рівень досліджень, проведених організаціями і структурами	2016–2021 роки – European Startup Network – Тобіас Коллманн, Крістоф Штокман, Саймон Генселлек, Джулія Кенсбок (Maastricht University) та ін.	Стартап – це незалежна організація, яка молодша п'яти років і спрямована на створення, вдосконалення та розширення масштабованого, інноваційного, технологічно-орієнтованого продукту з високим і швидким зростанням [4; 5]. 1. Вік, незалежність та масштабованість: – Вік: стартап – це компанія молодше п'яти років, трансформується у невелику середню компанію, перш ніж стати кооперацією; – Незалежність: стартапи – це створені компанії, які в певний момент часу належать засновникам та управляються ними; – Масштабованість: масштабований продукт або послуга, що має невеликі витрати, пов'язані із зростанням, у порівнянні з потенційним прибутком 2. Організація та інновації: – Організація: на ранній стадії стартап може бути юридичною особою або ні, залежно від різних обставин. – Інновації: стартапи використовують такі можливості: нові технології для пошуку інноваційних і більш ефективних рішень щодо вирішення проблем та створення нових продуктів, які краще задовольняють потреби як приватних осіб, так і корпорацій. 3. Технології та високий потенціал зростання: – Технології: Більшість стартапів базуються на інформаційних технологіях – із використанням програмного та/або апаратного забезпечення. – Високий потенціал зростання: для досягнення масштабів стартапи повинні працювати на ринках, які мають значний потенціал розвитку. Тобто ринок повинен бути досить великим та/або досить швидко зростати, щоб забезпечити постійний попит на продукт стартапу.	Збалансоване визначення у структурованому форматі та широким колом проблематики.

Організаційні рівні дослідження	Дослідники, рік оприлюднення	Визначення	Оцінка визначення
Рівень досліджень, проведених організаціями і структурами	2014–2021 роки SEP – the pan-European platform European Commission in January 2014 at the World Economic Forum in Davos, SEP	Стартап: залучено коштів до 1 мільйона доларів США (з моменту заснування) та реалізована принаймні одна подія фінансування за останній п'ятирічний період. Скейлап: залучено коштів більше 1 мільйона доларів США (з моменту заснування) та принаймні була одна подія фінансування за останні п'ять років. Скейлер: Залучено фінансування у розмірі більше 100 мільйонів доларів США (з моменту заснування) та щонайменше одна подія фінансування за останні п'ять років. Компанія з подвійним лістингом: стартапи, засновані в одній країні, яка перемістила свою штаб-квартиру з частиною ланцюжка створення вартості за кордон, зберігаючи при цьому сильну операційну присутність у країні походження [6].	Визначення основане на кількісних критеріях і потребує якісних аспектів оцінки

Таблиця 2

Визначення стартапу, представлені українськими дослідниками, які враховують не менше трьох критеріїв

Організаційні рівні дослідження	Рік оприлюднення, рівень дослідження (науковці чи організація)	Визначення	Оцінка визначення
Національний університет «Львівська політехніка»	2015 рік Мрихіна О., Стояновський А., Міркунова Т.	Стартап – це процес виходу на ринок новоствореного підприємства з інноваційним проектом, зазвичай у короткотривалий термін та з мінімальними капіталовкладеннями [7]	Значна кількість якісних критеріїв; кількісні критерії потребують уточнення
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	2016 рік Ситник Н.І.	Стартап – це тимчасова організація з високим інтелектуальним потенціалом, призначена для побудови стійкої масштабованої бізнес-моделі шляхом реалізації ідеї у вигляді інноваційного продукту [8]	Значна кількість якісних критеріїв; кількісні критерії потребують уточнення
Державний фонд «Український фонд стартапів» (USF)	2018 рік Український фонд стартапів – державний фонд, започаткований за ініціативою Кабінету Міністрів України	Стартап – це суб'єкт господарювання, який одночасно відповідає наступним умовам: – спрямований на отримання прибутку та/або досягнення соціального ефекту шляхом випуску на ринок нових або вдосконалених технологій, товарів, організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру; – зареєстрований у встановленому законом порядку у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; – не отримував інвестиції, та/або грантові кошти, та/або державну допомогу на суму, що сукупно перевищує сто тисяч (100 000) доларів США у еквіваленті станом на дату подачі заявки за весь період діяльності; – сукупний дохід не перевищує сто тисяч (100 000) доларів США у еквіваленті станом на дату подачі заявки за весь період діяльності [9]	Збалансоване визначення, представлені як якісні, так і кількісні критерії аналізу

Рис. 1. Рейтинг країн за кількістю стартапів згідно з даними сервісу Startup Ranking станом на 2020 рік

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

– підтримка освітніх ініціатив навчальних закладів, компаній та інших організаційних структур щодо розуміння стартап-діяльності, розвитку підприємницьких здібностей і компетенцій.

Щодо географічного аспекту розвитку стартапів відзначимо, що до трійки країн-лідерів входять США, Індія та Велика Британія. Україна займає 43 місце у представленому рейтингу (рис. 1).

Серед відомих українських стартапів, що вийшли на міжнародні ринки, слід відзначити:

DepositPhotos, Petcube, Grammarly та інші українські стартапи: Genesis, Rozetka.ua, Prom.ua, Jooble, Preply, які мають цікаві історії успіху [13]. Серед зарубіжних стартапів найчастіше виділяють: Facebook, LinkedIn, YouTube, Airbnb, Uber та інші.

Згідно з дослідженням Європейського інвестиційного банку – Інвестиційним звітом «Прискорення трансформації Європи» (2019 р.), виділено ключові напрями діяльності стартапів на європейському ринку та ринку США, а також проведений галузевий аналіз

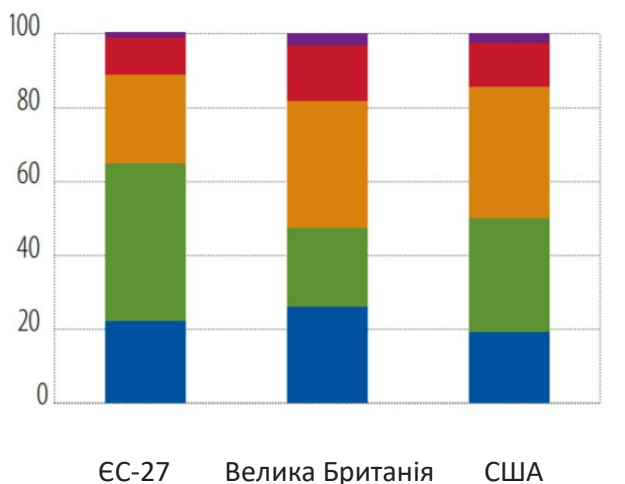

Рис. 2. Розподіл стартапів за напрямками діяльності станом на 2019 рік

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

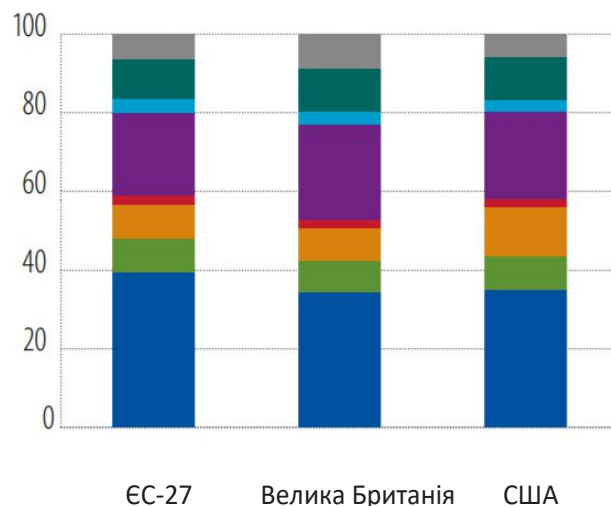
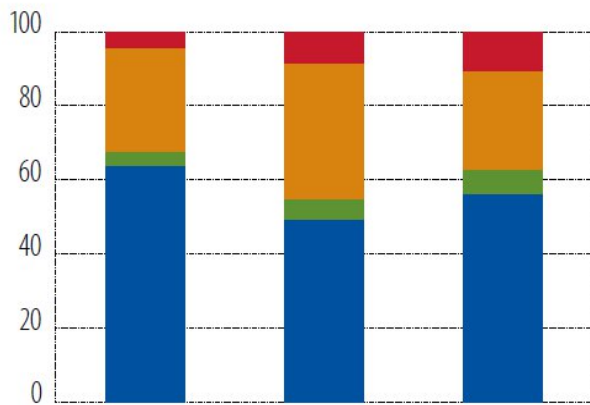

Рис. 3. Розподіл стартапів за секторами економіки станом на 2019 рік

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

ЄС-27 Велика Британія США

- Масштабування бізнесу шляхом зростання товарообігу
- Максимізація короткострокового прибутку
- Збалансування зростання обороту та максимізації прибутку
- Інші амбіції

Рис. 4. Ключові амбіції (цілі) стартап-діяльності

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

стартап-проектів, ключові амбіції стартап-діяльності та основні перешкоди її розвитку. Для європейських стартапів, як і для стартапів США, актуальним питанням бізнес-діяльності є створення та продаж продукції інтелектуальної власності та надання різновекторних послуг на противагу розробленню, створенню та продажу фізичних речей (рис. 2).

Такий розподіл за напрямками діяльності продиктований форматом сучасних економічних відносин: орієнтацією на інноваційно-креативну, сервісну економіку, економіку знань.

Щодо секторального аналізу та аналізу напрямів діяльності зазначимо таке (рис. 3):

Найбільша частка стартапів сконцентрована у секторі інформаційно-комунікативних технологій та секторі послуг, що пов'язано з інноваційною складовою частиною стартап-проектів.

Щодо ключових амбіцій стартап-діяльності слід зазначити, що, як правило, вони орієнтовані не на максимізацію короткострокового прибутку, а на масштабування бізнесу та перспективний інноваційний розвиток, що потенційно може принести значні комерційні вигоди (рис. 4).

Серед основних перешкод розвитку стартап-діяльності та реалізації ключових амбіцій стартаперів у сучасних умовах глобального бізнес-середовища можна визначити: невизначеність та мінливість бізнес-середовища; складність залучення зовнішнього фінансування; неефективність системи регулювання та підтримки ведення бізнесу; невідповідність рівня знань та компетентності персоналу викликам і тенденціям розвитку бізнесу; розміри ринків [11].

Висновки з проведеного дослідження.

Стартапи сьогодні об'єктивно розвиваються, трансформуються і здійснюють інноваційно-креативний, соціальний, екологічний вплив як у вітчизняному, так і у міжнародному вимірах. Дослідження розвитку стартапів як у межах України, так і на міжнародній арені сьогодні є вкрай актуальним і потребує подальшого проведення аналітичних досліджень, структуривання, систематизації, а також висвітлення новітніх бізнес-практик у цій сфері.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Birley S., Westhead P. A taxonomy of business start-up reasons and their impact on firm growth and size. *Journal of business venturing*. 1994. 9(1). P. 7–31. DOI: 10.1016/0883-9026(94)90024-8
2. Davila, A., Foster, G. Management accounting systems adoption decisions: evidence and performance implications from early-stage/startup companies. *The Accounting Review*. 80(4). P. 1039–1068. DOI: 10.2308/accr.2005.80.4.1039.
3. Blank S. *The startup owner's manual: The step-by-step guide for building a great company*. John Wiley & Sons, 2020. 608 p.
4. European startup monitor 2016. / Kollmann T. and oth. Universität Duisburg-Essen Lehrstuhl für E-Business, 2017. 112 p.
5. European Startup Network : веб-сайт. URL: <https://europeanstartupnetwork.eu/vision/> (дата звернення: 05.08.2021).
6. SEP is the pan-European platform: веб-сайт. URL: <https://startupeuropepartnership.eu/reports/> (дата звернення: 05.08.2021).
7. Мрихіна О. Б., Стояновський А. Р., Міркунова Т. І. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С. 215–225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_9_29 (дата звернення: 03.08.2021).
8. Ситник Н. І. Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація. *Бізнес Інформ*. 2016. № 8. С. 64–68.
9. Український фонд стартапів : веб-сайт. URL: <https://usf.com.ua/> (дата звернення: 06.08.2021).
10. From starting to scaling: How to foster startup growth in Europe. European Investment Bank: веб-сайт. URL: <https://www.eib.org/en/publications/from-starting-to-scaling> (дата звернення: 06.08.2021).
11. Investment report “Accelerating Europe's transformation”. European Investment Bank : веб-сайт. URL: <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2019> (дата звернення: 06.08.2021).
12. Іванченко Н.О., Подскребко О.С., Сідлецька А.О. Основні проблеми та перспективи розвитку ринку стартапів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 303–311. DOI: 10.32983/2222-4459-2020-4-303-311
13. Ворона Т. Стартап на мільйон. Як українці заробляють статки на технологіях / пер. з рос. Г. Сологуб. Харків : Віват, 2017. 224 с.

REFERENCES:

1. Birley S., Westhead P. (1994) A taxonomy of business start-up reasons and their impact on firm growth and size. *Journal of business venturing*, no. 9(1), pp. 7–31. DOI: 10.1016/0883-9026(94)90024-8
2. Davila A., Foster G. Management accounting systems adoption decisions: evidence and performance implications from early-stage/startup companies. *The Accounting Review*, no. 80(4), pp. 1039–1068. DOI: 10.2308/accr.2005.80.4.1039
3. Blank S. (2020) *The startup owner's manual: The step-by-step guide for building a great company*. John Wiley & Sons.
4. Kollmann T., Stöckmann C., Hensellek S., Kensbock J. (2016) *European startup monitor 2016*. Universität Duisburg-Essen Lehrstuhl für E-Business.
5. European Startup Network. Available at: <https://europeanstartupnetwork.eu/vision/> (accessed 05 August 2021).
6. SEP is the pan-European platform. Available at: <https://startupeuropepartnership.eu/reports/> (accessed 05 August 2021).
7. Mryhina O.B., Stoyanovskyy A.R., Mirkunova T.I. (2015) Perspektivy startap-companiy u konteksti konkurentospromozhnogo rozvytku ukrainskogo rynku vysokyh tehnologiy [Perspectives of startup companies in context of competitive development of Ukrainian high technology market]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 9, pp. 215–225. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_9_29 (accessed 03 August 2021).
8. Sytnyk N.I. (2016) Kontseptualni osnovy startapiv: iyh sutnist` i klasyfikatsiya [The conceptual basis of startups: essence and classifications]. *Biznes Inform*, no. 8, pp. 64–68.
9. Ukrainian startup fund. Available at: <https://usf.com.ua/> (accessed 06 August 2021).
10. From starting to scaling: How to foster startup growth in Europe. European Investment Bank, 2020. Available at: <https://www.eib.org/en/publications/from-starting-to-scaling> (accessed 06 August 2021).
11. Investment report “Accelerating Europe’s transformation”. European Investment Bank, 2019. Available at: <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2019> (accessed 06 August 2021).
12. Ivanchenko N.O., Podskrebko O.S., Sidlecka A.O. (2020) Osnovni problemy ta perspektyvy rozvytku rynku startapiv v Ukraini [Core problems and perspectives of startup market development in Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 4, pp. 303–311. DOI: 10.32983/2222-4459-2020-4-303-311
13. Vorona T. (2017) Startap na milion. Yak ukraintsi zarobliaiut statky na tekhnolohiiakh [Startup for million. How Ukrainians earn on technologies]. Kharkiv: Vivat. (in Ukrainian)